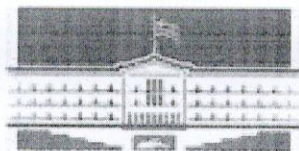

Αριθμ. Πρωτ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ: 1595
Ημερομ. Κατάθεσης: 22/3/2023

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ
τ. Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Βουλευτής Ν. ΠΕΛΛΑΣ – ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΑ

Του Βουλευτή Πέλλας Γεωργίου Καρασμάνη

**Προς τον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας
κ. Σκρέκα Κώστα**

**ΘΕΜΑ : Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με τις επισημάνσεις του
επί του Σ/Ν "Μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική
Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων κλπ"**

ΚΑΤΑΘΕΤΩ

σαν αναφορά, την επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη σχετικά με τις επισημάνσεις του επί του Σ/Ν «Μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων και διεύρυνση του αντικειμένου της με αρμοδιότητες επί των υπηρεσιών ύδατος και της διαχείρισης αστικών αποβλήτων, ενίσχυση της υδατικής πολιτικής – Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για τη χρήση και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέσω της ενσωμάτωσης των οδηγιών ΕΕ2018/2001 και 2019/944 – Ειδικότερες διατάξεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος»

Παρακαλώ τον αρμόδιο κ. Υπουργό να απαντήσει σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής.

Αθήνα, 21-03-2023
Ο Αναφέρων Βουλευτής

Γεώργιος Καρασμάνης
Βουλευτής Πέλλας

Αθήνα, 20/03/2023

Αρ. Πρωτοκόλλου: 14035

Email: grafeiosynigorou@synigoros.gr

Προς

κ. Γ. Βλάχο

Πρόεδρο της Διαρκούς Επιτροπής Παραγωγής και Εμπορίου

epitropes@parliament.gr

ΘΕΜΑ: Επισημάνσεις του Συνηγόρου του Πολίτη επί του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας: «Μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων και διεύρυνση του αντικειμένου της με αρμοδιότητες επί των υπηρεσιών ύδατος και της διαχείρισης αστικών αποβλήτων, ενίσχυση της υδατικής πολιτικής – Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για τη χρήση και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέσω της ενσωμάτωσης των οδηγιών ΕΕ 2018/2001 και 2019/944 – Ειδικότερες διατάξεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος».

Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Επί του εν θέματι σχεδίου νόμου, το οποίο κατατέθηκε προς συζήτηση στη Βουλή στις 01/03/2023, σας υποβάλω δια του παρόντος υπομνήματος τις απόψεις της Ανεξάρτητης Αρχής που βασίζονται στη συσσωρευμένη εμπειρία που έχει αποκομίσει από τη διαμεσολάβηση σε συναφή ζητήματα.

Το πολυνομοσχέδιο του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας που κατατέθηκε προσφάτως στη Βουλή αποτελεί συνένωση τριών κειμένων: το σχέδιο νόμου για τη μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων, το σχέδιο νόμου «Εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για τη χρήση και παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μέσω της ενσωμάτωσης των οδηγιών Ε.Ε. 2018/2001 και 2019/944» και το πολυνομοσχέδιο «Ειδικότερες διατάξεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την προστασία του περιβάλλοντος».

Το νομοσχέδιο των 263 άρθρων, των τριών σχεδίων νόμων, με διάσπαρτες ρυθμίσεις για ενεργειακά, περιβαλλοντικά και πολεοδομικά ζητήματα, η κατανόηση των οποίων προϋποθέτει βαθιά γνώση της περιβαλλοντικής και πολεοδομικής νομοθεσίας αναρτήθηκε προς διαβούλευση εν μέρει την παραμονή του τριημέρου της Καθαρής Δευτέρας¹ και για τέσσερις ημέρες, ενώ το υπόλοιπο νομοσχέδιο μια εβδομάδα νωρίτερα².

¹ «Διατάξεις για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την προστασία του φυσικού και χωροταξικού περιβάλλοντος», 24-28/02/2023.

² «Μετονομασία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας και Υδάτων, διεύρυνση του αντικειμένου της με αρμοδιότητες επί των υπηρεσιών ύδατος και της διαχείρισης αστικών αποβλήτων και ενίσχυση της υδατικής πολιτικής», 16-27/02/2023

Τόσο οι εθνικές ρυθμίσεις για την καλή νομοθέτηση (ν. 4048/12, όπως τροποποιήθηκε από το ν. 4622/19) όσο και η Σύμβαση του Άαρχους³, η οποία έχει κυρωθεί από τη χώρα, επιτάσσουν μια ορθά οργανωμένη και ουσιαστική διαβούλευση να διεξάγεται με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών σε εύλογα χρονικά πλαίσια (δίνοντας πληροφορίες, επιτρέποντας στο κοινό να προετοιμαστεί και να συμμετάσχει αποτελεσματικά)⁴. Η συμμετοχή του κοινού στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων θεωρείται ευρέως ότι βελτιώνει την ποιότητα των αποφάσεων που προκύπτουν και ενισχύει την αξιοπιστία της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και των αποτελεσμάτων της. Κάθε προσπάθεια συντόμευσης της περιόδου διαβούλευσης απαξιώνει τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής και υπονομεύει την περιβαλλοντική προστασία. Σε κάθε περίπτωση, οι διαδικασίες ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών οδηγιών οφείλουν να διενεργούνται εγκαίρως, ώστε να μην προκαλούνται καθυστερήσεις, οι οποίες τελικά ακυρώνουν το νόημα της δημόσιας συμμετοχής.

Περαιτέρω, όσον αφορά στην ουσία των υπό ρύθμιση διατάξεων, ο Συνήγορος επισημαίνει με βάση την εμπειρία του στο καίριο ζήτημα της ιδιωτικοποίησης του νερού, καθώς και στα ζητήματα χρήσεων γης, διαχείρισης και προστασίας οικοτόπων, διάνοιξης οδών, περιβαλλοντικής αποκατάστασης και ευθύνης, τα ακόλουθα:

Α. Με το παρόν νομοσχέδιο, η διαχείριση των υδάτων, η διαμόρφωση της τιμολογιακής πολιτικής των υδάτων και οι σχετικές παροχές ύδατος απομακρύνονται από τον κρατικό έλεγχο και ανατίθενται στην αρμοδιότητα μιας νέας Ανεξάρτητης Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων Ενέργειας και Υδάτων. Αυτό διαμορφώνει μια νέα κατάσταση μετατρέποντας το χαρακτήρα του νερού από κοινωνικό αγαθό σε εμπορεύσιμο προϊόν, που μπορεί να λειτουργεί αμιγώς με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας.

Το νερό έχει ρητώς χαρακτηριστεί νομολογιακά ως ένα από τα χρήζοντα προστασίας κοινωνικά αγαθά⁵. Το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει διαμορφώσει πάγια νομολογία προς την κατεύθυνση αυτή, εκφράζοντας την άποψη, ότι ζωτικής σημασίας αγαθά για το κοινωνικό σύνολο και οι δημόσιες υπηρεσίες που συνδέονται με την παροχή και την διασφάλισή τους δεν μπορούν να παραχωρηθούν άνευ ετέρου σε ιδιώτες, αλλά το Δημόσιο οφείλει να διατηρεί ουσιαστική εποπτεία επ' αυτών και να εγγυάται την εύρυθμη οργάνωση και λειτουργία τους. Το Φεβρουάριο του 2022 το Συμβούλιο της Επικρατείας με δύο αποφάσεις του (190, 191/2022) έκρινε ως αντισυνταγματική την μεταβίβαση της πλειονότητας των μετοχών της ΕΥΔΑΠ ΑΕ και της ΕΥΑΘ ΑΕ στην ΕΕΣΥΠ εκφράζοντας τη θέση ότι για ένα δημόσιο αγαθό όπως το νερό είναι συνταγματικώς επιβεβλημένος ο έλεγχος της εταιρείας που εξασφαλίζει την παροχή του στους καταναλωτές από το Ελληνικό Δημόσιο όχι απλώς με την άσκηση εποπτείας επ' αυτής αλλά και δια του μετοχικού του κεφαλαίου.

Εάν η Κυβέρνηση δεν στοχεύει στην ιδιωτικοποίηση του νερού, όπως επανειλημμένα έχει τονίσει, η ανάθεση της ρύθμισης της αγοράς του νερού σε μια Ανεξάρτητη Αρχή δεν φαίνεται ποιόν σκοπό εξυπηρετεί.

³ Στην Ελλάδα, η Σύμβαση κυρώθηκε το Δεκέμβριο του 2005 με το ν. 3422/2005 ΦΕΚ 303/Α/13-12-2005, *Κύρωση της Σύμβασης για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα* και, επομένως, αποτελεί ισχύον δίκαιο με αυξημένη τυπική ισχύ έναντι των κοινών νόμων.

⁴ Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει επισημάνει τη συνεχή παραβίαση του κανόνα της διαβούλευσης τριών βδομάδων και της διαβούλευσης δύο φάσεων ή την ταύτιση της περιόδου διαβούλευσης με τον κύριο μήνα διακοπών τον Αύγουστο (Συνήγορος του Πολίτη, ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ: Θεμελιώδες δικαίωμα η πρόσβαση στην πληροφόρηση και στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα, 01/11/2016) ή τη διαβούλευση εν μέσω πανδημίας του τελευταίου σημαντικού περιβαλλοντικού νόμου 4685/2020 την άνοιξη του 2020.

B. Ο Συνήγορος του Πολίτη ήδη από το 2005 με την ετήσια έκθεση του⁶ είχε επισημάνει ότι αναγκαίο μέσο για την αποτελεσματική προστασία των οικοσυστημάτων αποτελεί η θεσμικά εξασφαλισμένη και επιστημονικά διαρθρωμένη διαχείρισή τους, ώστε αφενός να εξασφαλιστεί η διαρκής και σταθερά επωφελής αξιοποίηση και ανάδειξή τους και αφετέρου να διατηρηθούν τα βιολογικά συστατικά τους στη στατική και δυναμική μορφή τους. Σε πλήθος υποθέσεων, δε, τις οποίες έχει χειριστεί η Αρχή προκύπτουν σοβαρά θέματα επαρκούς προστασίας και συγκρούσεων δραστηριοτήτων εντός των προστατευόμενων περιοχών, λόγω της έλλειψης σύνταξης των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) και της έκδοσης των σχετικών ΠΔ, τα οποία έχουν ως στόχο τον καθορισμό των δράσεων για τη διατήρηση των οικοτόπων, αλλά και της βιώσιμης ανάπτυξης των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων.

Συνεπώς, η διαδικασία σύνταξης των ΕΠΜ και της έκδοσης των αντίστοιχων ΠΔ, σε καμία περίπτωση δε επιτρέπεται να παρακάμπτεται και να αντικαθίσταται από επιμέρους μελέτες και διοικητικές πράξεις. Οι προστατευόμενες περιοχές έχουν επιλεγεί και έχουν ενταχθεί σε συγκεκριμένο πλαίσιο αποτελώντας συμπαγείς χωρικές ενότητες με συγκεκριμένα γεωμορφολογικά, βιολογικά και πολιτισμικά στοιχεία. Ο σχεδιασμός για τις ενότητες αυτές δεν είναι επιτρεπτό να κατακερματίζεται και να λαμβάνει σαφώς διακριτές αναπτυξιακές ταχύτητες ανά υπό ενότητά του. Κατ' αναλογία η Έκθεση της ΕΕ σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΕ για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (SEC(2003) 1478] / COM/2003/0845) είχε επισημάνει ότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος συμπέρανε ότι η απομείωση της βιοποικιλότητας οφείλεται στον κατακερματισμό των φυσικών οικοτόπων, εξαιτίας, μεταξύ άλλων, και των αναπτυξιακών δραστηριοτήτων⁷.

Οι διατάξεις του ν. 1650/86 εστιάζουν στην προστασία του περιβάλλοντος και άρχονται από αυτήν. Ως εκ τούτου, η εν λόγω διάταξη του νομοσχεδίου, ορμώμενη από την αναγκαιότητα υλοποίησης αναπτυξιακών έργων, έρχεται σε αντίθεση με τις σχετικές διατάξεις του δικαίου περιβάλλοντος. Δύναται δε να οδηγήσει στη δημιουργία τετελεσμένων καταστάσεων πριν τη σύνταξη των ολικών ΕΠΜ, προσδίδοντας συγκεκριμένο επενδυτικό χαρακτήρα σε περιοχές. Επιπλέον, είναι σαφές ότι δεν αποτελεί στοιχείο ορθής νομοθέτησης η θέσπιση διαρκώς νέων εργαλείων προκειμένου το κράτος να διαχειριστεί τα κενά που έχουν δημιουργηθεί από τις καθυστερήσεις σύνταξης των συγκεκριμένων σχεδίων διαχείρισης, τα οποία υποχρεούταν, ήδη, να έχει περαιώσει.

Τα προβλήματα οφείλονται κατά κανόνα στην ασάφεια των χρήσεων γης που προκαλείται κατ' αρχάς από την έλλειψη ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού. Καθίστανται, μάλιστα, εντονότερα στις εκτός σχεδίου περιοχές, στις οποίες κατευθύνεται κυρίως η ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας, καθώς είναι περισσότερο ελκυστικές για τη χωροθέτηση βιομηχανικών – βιοτεχνικών εγκαταστάσεων αφενός λόγω του χαμηλότερου κόστους γης και αφετέρου λόγω των προβλημάτων και των περιορισμών στις εντός σχεδίου περιοχές.

Κρίσιμο είναι το γεγονός ότι στις περισσότερες περιπτώσεις προστατευόμενων περιοχών δεν έχουν προχωρήσει οι διαδικασίες σύνταξης των προβλεπόμενων ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και των αντίστοιχων προεδρικών διαταγμάτων, που απαιτούνται για την ουσιαστική προστασία των εν λόγω περιοχών και τον καθορισμό των χρήσεων και των επιτρεπόμενων ενεργειών και δράσεων. Ως εκ τούτου σημειώνονται καθυστερήσεις κατά τη χωροθέτηση

⁶ Ετήσια Έκθεση ΣτΠ, 2005, <https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.38599>

⁷ Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (ΕΟΠ) συμπέρανε ότι η μείωση αυτή της βιοποικιλότητας στην ΕΕ οφείλεται κυρίως στις εξαιρετικά εντατικές και εν μέρει βιομηχανικές μορφές γεωργικής και δασοκομικής χρήσης της γης, σε έναν αυξανόμενο κατακερματισμό των εναπομεινάντων φυσικών οικοτόπων λόγω των υποδομών και της αστικοποίησης, στο μαζικό τουρισμό και στη ρύπανση των υδάτων και της ατμόσφαιρας. Ο ΕΟΠ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας, ο ρυθμός απώλειας της βιοποικιλότητας είναι πολύ πιθανότερο να αυξηθεί παρά να σταθεροποιηθεί.

δραστηριοτήτων στις εν λόγω περιοχές. Για να επισπευστούν οι διαδικασίες της περιβαλλοντικής αδειοδότησης στις περιπτώσεις έλλειψης σχετικών προβλέψεων, προβλέπεται η υποβολή ειδικής οικολογικής αξιολόγησης, σύμφωνα με το άρθρο 10 του ν. 4014/11. Ζήτημα τίθεται εν προκειμένω λόγω της ενδεχόμενης υπερσυγκέντρωσης δραστηριοτήτων και αλλοίωσης του χαρακτήρα της περιοχής, οπότε η προβλεπόμενη ειδική περιβαλλοντική μελέτη είτε θα εναρμονιστεί με τη διαμορφωμένη κατάσταση είτε θα εξαιρέσει κάποιες από τις ήδη αδειοδοτημένες μονάδες θέτοντας ζητήματα ασφάλειας δικαίου.

Το άρθρο 178 του σχεδίου νόμου καταργεί τον καθορισμό ειδικών χρήσεων γης στις τέσσερις κατηγορίες ζωνών προστασίας, σύστημα που είχε εισαγάγει ο ν. 4685/2020. Σύμφωνα με αυτό, για κάθε κατηγορία ζωνών μπορούσαν να επιλεγούν ορισμένες χρήσεις γης με βάση τη σχετική κωδικοποίηση χρήσεων γης της πολεοδομικής νομοθεσίας (π.δ. 59/2018).

Η κατάργηση της σύνδεσης των κατηγοριών χρήσεων γης με το Προεδρικό Διάταγμα σχεδιασμού και ζωνοποίησης χρήσεων γης αφήνει την κατάταξη των περιοχών προστασίας χωρίς κατευθύνσεις, με ασαφή κριτήρια και χωρίς περιορισμούς ως προς τον χαρακτήρα της συνολικής ζώνης.

Η διάταξη του άρθρου 179 που τροποποιεί το άρθρο 21 στην παρ. 2α εξαιρεί από την ΕΠΜ περιοχές για τις οποίες έχουν εκδοθεί Ειδικά Πολεοδομικά Σχέδια, σύμφωνα με τον ν. 4447/2016, εντός ορίων οικισμών ή σχεδίου πόλης ή οικισμών προ του 1923 και εντός οργανωμένων υποδοχέων παραγωγικών δραστηριοτήτων ιδίως Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων (ΠΟΑΠΔ) ή Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών Δραστηριοτήτων. Η ως άνω ρυθμίσεις επιδιώκοντας την προσαρμογή στην ήδη διαμορφωθείσα κατάσταση οδηγεί σε ένα αποσπασματικό καθεστώς προστασίας και στη λήψη μέτρων που δεν ανταποκρίνονται στις οικολογικές ανάγκες της περιοχής, συντείνοντας στον κατακερματισμό των φυσικών οικοτόπων και κατά συνέπεια στην ελλιπή προστασία τους. Με την παράγραφο 10 του άρθρου 21, όπως διαμορφώνεται, υλοποιούνται και λειτουργούν έργα με μόνη την ειδική οικολογική αξιολόγηση, χωρίς να απαιτείται η συνεκτίμηση με άλλα έργα ή δραστηριότητες.

Γ. Το Άρθρο 182 του πολυνομοσχεδίου αναφέρεται στις διοικητικές κυρώσεις για περιβαλλοντικές παραβάσεις και στην υποχρέωση αποκατάστασης της περιβαλλοντικής βλάβης, θέτοντας ως κριτήριο το αναστρέψιμο της ζημίας. Επιπλέον, προβλέπει την υποχρέωση αποζημίωσης των δαπανών που συνδέονται με τη βλάβη στο περιβάλλον, όταν η βλάβη είναι μη αναστρέψιμη και η παράβαση κατατάσσεται στις κατηγορίες Σημαντική ή Πολύ Σημαντική ξεφεύγοντας από την υποχρέωση αποκατάστασης της ζημίας.

Τα ανωτέρω έρχονται σε αντίθεση με τις διατάξεις της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την περιβαλλοντική ευθύνη, όπως έχει ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη με το ΠΔ 148/09, σύμφωνα με το οποίο όταν επέλθει περιβαλλοντική ζημία, ο φορέας εκμετάλλευσης υποχρεούται

α. να λαμβάνει ο ίδιος όλα τα εφικτά μέτρα για τον άμεσο έλεγχο, περιορισμό, απομάκρυνση των ζημιόγινων παραγόντων, προκειμένου να περιορισθεί ή να προληφθεί η περαιτέρω περιβαλλοντική ζημία, αλλά και

β. να προχωρήσει άμεσα στην αποκατάσταση των περιβαλλοντικών ζημιών (άρθρο 9), χωρίς περαιτέρω προϋποθέσεις.

Δ. Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχθεί σημαντικό αριθμό αναφορών οι οποίες αφορούν σε προβλήματα κακοδιοίκησης που σχετίζονται με την παράκτια ζώνη, εξαιτίας του γεγονότος ότι αυτή συγκεντρώνει το ενδιαφέρον σημαντικού αριθμού κοινωνικών δραστηριοτήτων, δρα ως αποδέκτης των επιπτώσεών τους, και υφίσταται μεταβολές και αλλοιώσεις εξαιτίας τους, οι οποίες κατά κανόνα δεν είναι αναστρέψιμες. Οι αναφορές αυτές αναδεικνύουν κυρίως τα προβλήματα που σχετίζονται με: α) την εντός εύλογου χρόνου ολοκλήρωση της διαδικασίας

οριοθέτησης β) τη διαχείριση και την εκμετάλλευση, και γ) την περιβαλλοντική προστασία της παράκτιας ζώνης.

Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις στην παράκτια ζώνη οφείλονται σε παραλείψεις ή αστοχίες κατά την οριοθέτησή της ή αλλοιώσεις που επέρχονται από τις καταπατήσεις, τις δραστηριότητες ή τα έργα αξιοποίησης, εκμετάλλευσης, βελτίωσης.

Ο αιγιαλός και η παραλία ως κοινόχρηστα πράγματα τυγχάνουν διαχείρισης, με γνώμονα την καλύτερη αξιοποίησή τους για την ικανοποίηση του γενικού συμφέροντος, η οποία συνίσταται στην παραχώρηση της χρήσης μέσω συμβάσεων, ή στην παραχώρηση για την εκτέλεση έργων⁸.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, το άρθρο 233 του πολυνομοσχεδίου προβλέπει τη μείωση της γραμμής αιγιαλού από τα 50μ. στα 30μ. για την ανάπτυξη σύνθετων τουριστικών καταλυμάτων, γεγονός το οποίο προφανώς δεν αφορά στην ικανοποίηση δημοσίου συμφέροντος, αλλά παραχώρηση σε ιδιωτική εκμετάλλευση.

Ε. Το άρθρο 236 του πολυνομοσχεδίου αναφέρεται στη διάνοιξη οδών μέσω Ειδικών Πολεοδομικών Σχεδίων⁹, ώστε να δύναται να ενσωματωθεί οργανικά μια υπό πολεοδόμηση έκταση στην ευρύτερη περιοχή. Με τον τρόπο αυτό, ανοίγεται ο δρόμος έγκρισης αδειοδότησης για στρατηγικές επενδύσεις σε παρθένες περιοχές χωρίς υφιστάμενο οδικό δίκτυο ή πρόσβαση σε κοινόχρηστη οδό.

Ήδη η Αρχή έχει επισημάνει, ότι εκτεταμένες παρεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον παρατηρούνται τόσο από δήμους, όσο και από ιδιώτες, με την παράνομη διάνοιξη δρόμων. Επ' αυτού, το Συμβούλιο της Επικρατείας έχει αποφανθεί ότι το οδικό δίκτυο πρέπει να υπόκειται σε συνολικό σχεδιασμό και διαχείριση¹⁰. Επίσης, απαγορεύεται η δημιουργία ιδιωτικών οδών προς αποφυγή της ιδιωτικής πολεοδόμησης¹¹. Τονίζεται, ότι είναι συχνό το φαινόμενο της δόμησης εντός γηπέδων, που απέκτησαν πρόσωπο σε παρανόμως διανοιχθείσα οδό¹². Το πρόσωπο σε υφιστάμενη οδό αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την αδειοδότηση των έργων (κατοικίες – ξενοδοχεία). Ο ΣτΠ, ελέγχοντας τα ζητήματα νομιμότητας οικοδομικών αδειών που σχετίζονται με την έλλειψη δικτύου κοινοχρήστων χώρων εντός ορίων οικισμού χωρίς ρυμοτομικό σχέδιο, ζήτησε να εξεταστεί η δυνατότητα επεξεργασίας νομοθετικής ρύθμισης, που να ορίζει ως υποχρέωση των δήμων να καθορίσουν άμεσα τα δίκτυα κοινοχρήστων χώρων τους¹³.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερευνά την ανάπτυξη πολλαπλών τουριστικών καταλυμάτων σε τρεις περιοχές της νήσου Ίου, που έχουν ενταχθεί στις διατάξεις για στρατηγικές επενδύσεις. Η Αρχή διερευνά μεταξύ άλλων το ζήτημα διάνοιξης οδών.

⁸ Ειδική Έκθεση, Η διαχείριση της παράκτιας ζώνης, 2013, <https://old.synigoros.gr/resources/docs/131211-eidiki.pdf>

⁹ Άρθρο 236«γ. Τα Ε.Π.Σ. εναρμονίζονται με τις κατευθύνσεις των Περιφερειακών και των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων και περιέχουν τις αναγκαίες ρυθμίσεις για την επίτευξη των σκοπών τους, εντός της περιοχής επέμβασης. Εκτός της περιοχής επέμβασης είναι κατ' εξαίρεση επιτρεπτό τα Ε.Π.Σ. να προσδιορίζουν υποδομές, μέτρα και όρους που είναι αναγκαίοι για την οργανική ενσωμάτωση της περιοχής επέμβασης στην ευρύτερη περιοχή που την περιβάλλει. Στην περίπτωση που με το Ε.Π.Σ. προσδιορίζεται κοινόχρηστη οδός, με την οποία επιτυγχάνεται η οργανική ενσωμάτωση της περιοχής επέμβασης στη ζώνη άμεσης επιρροής ή και στην ευρύτερη περιοχή και ειδικότερα η κυκλοφοριακή σύνδεση με το υφιστάμενο κοινόχρηστο οδικό δίκτυο, ισχύουν τα εξής: γα) Η προσδιοριζόμενη κοινόχρηστη οδός αξιολογείται στο πλαίσιο της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων των προτεινόμενων από την κύρια μελέτη ρυθμίσεων και κατευθύνσεων του Ε.Π.Σ. γβ) Επιτρέπεται η αναγκαστική απαλλοτρίωση ακινήτων για τη διάνοιξη της νέας οδού ή τη βελτίωση της χάραξης και των λοιπών τεχνικών χαρακτηριστικών υφισταμένης οδού, ή η σύσταση εμπραγμάτων δικαιωμάτων επ' αυτών, ώστε να καταστεί η περιοχή επέμβασης κατάλληλη, είτε για τη δημιουργία οργανωμένων υποδοχέων δραστηριοτήτων, είτε για την πραγματοποίηση των προγραμμάτων και παρεμβάσεων της παρ. 1.....»

¹⁰ ΣτΕ 665/2018, 2063/2018.

¹¹ ΣτΕ 2521/2000, 302/2017.

¹² Πρόσφατα το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιά με τις υπ' αρ. : Α110 και Α111/2022 αποφάσεις του ακύρωσε οικοδομική άδεια, καθώς δεν είχε πρόσωπο σε νομίμως υφιστάμενη οδό.

¹³ Πρόταση του Συνήγορου του Πολίτη για την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού των δικτύων κοινοχρήστων χώρων, 2015, https://old.synigoros.gr/?i=quality-of-life.el.koinoxristoi_xwroi.407524.

Η μια περίπτωση αφορά στη χωροθέτηση σύνθετου τουριστικού καταλύματος στη θέση «Κουμπάρα – Διακοφτό». Το Συμβούλιο της Επικρατείας (απόφαση 1037/2022) έκρινε ως μη νόμιμη την απόφαση έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, καθώς δεν είχε προηγηθεί η έγκριση τοπικού χωρικού σχεδίου κατώτερου επιπέδου (Γ.Π.Σ., Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π.), που να καθορίζει τις επιτρεπόμενες χρήσεις γης, ώστε να επιτυγχάνεται η συνεκτική και, σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας, οργάνωση του χώρου, ούτε η διάγνωση της φέρουσας ικανότητας του νησιού, του κρίσιμου, δηλαδή, μεγέθους για την επίτευξη της, επιβαλλόμενης από το Σύνταγμα, βιώσιμης ανάπτυξης των νησιών.

Δεύτερη περίπτωση στρατηγικής επένδυσης στο νησί, είναι το ήδη υπάρχον τουριστικό κατάλυμα («Καλίλο») στο οποίο αναμένεται να προστεθεί τουριστικό χωριό, ενώ η τρίτη στρατηγική επένδυση σε παρθένα περιοχή δεν έχει ακόμη προχωρήσει, αλλά για την οποία τίθεται ανάλογο ζήτημα διάνοιξης οδών.

Με δεδομένο το ελλειμματικό χωροταξικό πλαίσιο, παρατηρείται αποσπασματική νομοθέτηση για την ενίσχυση και ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων, που, αν και ορισμένες φορές αποβλέπει στον εξορθολογισμό της άναρχης τουριστικής συγκέντρωσης, ωστόσο δημιουργεί παγιωμένες καταστάσεις, οι οποίες είναι δύσκολο να ανατραπούν μελλοντικά.

ΣΤ. Όσον αφορά στα όρια οικισμών, η οριοθέτηση και η δόμηση οικισμών με πληθυσμό κατά την τελευταία απογραφή μέχρι 2.000 κατοίκους, διέπεται από το άρθρο 12 του ν. 4759/2020 (Α' 245) και των εκάστοτε ισχυόντων προεδρικών διαταγμάτων που ρυθμίζουν τον τρόπο και τα κριτήρια καθορισμού των ορίων τους, είτε αυτοί έχουν δημιουργηθεί προ του 1923 είτε μεταγενέστερα αλλά πάντως προ του 1983, και στερούνται εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου. Το άρθρο 253 του πολυνομοσχεδίου παρέχει στον Υπουργό Περιβάλλοντος την αρμοδιότητα διόρθωσης σφαλμάτων ορίων οικισμών, παρά το γεγονός ότι τα όρια ενός οικισμού ορίζονται μόνο με Προεδρικό Διάταγμα, όπως άλλωστε επιβεβαιώνεται και από τη νομολογία (ΣτΕ 765/2017).

Ζ. Μέσα στο σύνολο των διατάξεων του νομοσχεδίου, η διάταξη του άρθρου 257 προβλέπει προσωρινή/μεταβατική λύση διαχείρισης απορριμμάτων στο Δήμο Θήρας στην περιοχή «Αλωνάκι», χωρίς να τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία επιλογής του χώρου. Όπως επανειλημμένα έχει εκφράσει ο Συνήγορος¹⁴, τίθεται εν αμφιβόλω η επίλυση του προβλήματος με έργα υποκατάστασης των ΧΑΔΑ, καθώς δεν διασφαλίζεται εάν μεταβατική λύση θα είναι τελικώς προσωρινή ή θα μετατραπεί σε νέο ΧΑΔΑ. Και τούτο, διότι οι διαδικασίες για τη χωροθέτηση των προβλεπόμενων από τον εγκεκριμένο περιφερειακό σχεδιασμό έργων διαχείρισης, δεν έχουν ξεκινήσει, μέχρι σήμερα, ενώ η συνολική διαδικασία της εκπόνησης των μελετών, της επιλογής του χώρου, της δημοπράτησης, της κατασκευής και της θέσης σε αποδοτική λειτουργία των έργων έχει από την πράξη αποδειχθεί ότι απαιτεί ικανό χρονικό διάστημα για την ολοκλήρωσή της.

Ευελπιστώντας να φανούν χρήσιμες οι ανωτέρω επισημάνσεις, ο Συνήγορος του Πολίτη παραμένει στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε διευκρίνιση και περαιτέρω συνεργασία.

Με τιμή

Ανδρέας Ι. Ποττάκης
Συνήγορος του Πολίτη

¹⁴ Ειδική Έκθεση «Η Διαχείριση των Αποβλήτων», 2020, <https://www.synigoros.gr/el/category/eidikes-ek8escis/post/eidikhek8esh-h-diaxeirish-twn-apoblhtwn>